

Шаповалова Ольга Вікторівна
*д.ю.н., професор, провідний науковий
співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України*

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАПРОВАДЖЕННІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Найбільш повна адаптація суб'єктів господарювання до моделі інноваційного підприємства може досягатися внаслідок заохочення державою перетворень в різних сферах діяльності підприємства. Зокрема, перетворень щодо збільшення обсягу розробки, виробництва та реалізації інноваційних продуктів і (або) продукції або послуг, до перевищення (у грошовому вимірі) 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг за звітний податковий період.

З метою досягнення ефективної організації інноваційної діяльності в процесі реорганізації суб'єктів господарювання важливим кроком стає створення порядку впровадження системи надання матеріальних засобів, пільг, компенсацій тощо з боку держави.

Заохочення з боку держави активності суб'єктів щодо запровадження інноваційних технологій у підприємницьку діяльність супроводжується низкою правових проблем. Це: невисокий рівень адаптації суб'єктів господарювання до моделі інноваційного підприємства; низька результативність спонсорування інноваційних підприємств; правове забезпечення даних процесів та інші

Інноваційні підприємства, як елемент інноваційного суспільства мають насамперед орієнтуватися на закономірності глобального простору, а також – специфіку глобальних тенденцій у власній державі. Дійсно при такому підході можна сподіватися на довгостроковий успіх у системі міжнародної конкуренції, вважають дослідники. І для законодавця зазначені виклики є зрозумілими.

Перед господарським законодавством виникає нагальне завдання забезпечення оптимального поєднання у межах господарського правопорядку діянь самоорганізації суб'єктів інноваційної діяльності із діями держави щодо спонсорування проектів запровадження інноваційних технологій у підприємницьку діяльність. У Фінляндії, наприклад, спонсорування є основним напрямком підтримки державою бізнесу.

Для господарсько-правового ракурсу дослідження важливим є вже той підхід, за яким реструктуризація підприємства розглядається як стратегія розвитку підприємства і як процес підвищення результативності діяльності та можливості адаптуватися до інноваційного суспільства.

У Преамбулі Закону України «Про інноваційну діяльність» проголошена гарантія того, що державну підтримку одержують суб'єкти господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємства всіх форм власності, які мають статус інноваційних. У цьому зв'язку важливим напрямком економіко-правових досліджень в сучасних умовах стає установлення готовності держави гарантувати таку підтримку в усіх заявлених ним сферах.

Державні гарантії інноваційної діяльності виступають одним із засобів стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання. Такі гарантії закріплені щодо наукової, науково-технічної та інноваційної сфер.

По-перше, держава гарантує надання підтримки інноваційних програм і проектів, спрямованих на реалізацію економічної та соціальної політики.

У даний час з метою активізації інноваційних процесів дійсно проводяться окремі заходи щодо розширення форм кредитування інноваційних проектів, здешевлення кредитних ресурсів для впровадження інновацій, застосування державного замовлення на інноваційну продукцію, надання державних гарантій комерційним банкам, які здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів.

По-друге, держава гарантує суб'єктам інноваційної діяльності підтримку створення та розвитку інноваційної інфраструктури.

По-третє, держава приймає на себе зобов'язання з гарантування охорони та захисту прав інтелектуальної власності, захисту від недобросовісної конкуренції у сфері інноваційної діяльності.

Як відомо з досвіду зарубіжних країн місцеві органи влади активно співпрацюють у розповсюдженні інновацій з малими та середніми підприємствами. Так, в регіональному середовищі функціонує Французький інноваційний координаційний центр (IRC France Centr'EST). Він надає національним підприємствам такі послуги: підтримка місцевих галузей промисловості; пошук надійних партнерів при використанні європейської мережі інноваційних центрів; розповсюдження інноваційних ідей в Європі; допомога у налагодженні трансферу технологій між місцевими суб'єктами господарювання.

Інноваційний координаційний центр у Греції (IRC HELP FORWARD) запровадив інноваційну політику з надання послуг щодо трансферу технологій. Характер послуг: презентація подій у світі технологій, здійснення аудиту технологій, надання послуг з використання результатів НДДКР тощо.

Реформи системи державного управління та місцевого саморегулювання в Україні передбачають передачу низки повноважень «від центру на міста». Внаслідок цього розширюється фінансова база місцевого самоврядування та неминує виникати проблема правового регулювання бюджетних взаємовідносин стосовно підтримки інноваційних проєктів. Децентралізація може змінити на краще ситуацію із наданням субвенцій, створенням територіальних інноваційних структур, запровадженням пільгового режиму їх функціонування.

У країнах-членах ЄС підприємства можуть отримувати підтримку щодо інноваційної діяльності не лише прямим шляхом стимулювання. Так, антимонопольний закон Німеччини надає асоціаціям малого і середнього підприємництва можливість вводити рекомендації з узгодженої поведінки, що дозволяє краще конкурувати з великим бізнесом.

Аналіз європейського досвіду дозволяє спостерігати за діяльністю

сучасних інноваційних структур в країнах ЄС. Йдеться про центри трансферу технологій – Інноваційні координаційні центри – Innovation Relay Centre (IRC). Вони забезпечують ефективну комунікацію у сфері трансферу нових знань та технологій не лише між національними суб'єктами, що представлені на ринку інновацій. Поза межами своєї країни Інноваційні координаційні центри формують мережеву структуру наднаціонального характеру. Такий підхід має суттєве значення для налагоджування міжрегіональних зв'язків у сфері науково-технологічного та інноваційного співробітництва суспільства.